

Köszöntő, tizenötödször

Az elméleti fizika eljutott a tyúk és tojás kérdéséig: a sötétben (a sötét anyag körül) tapogatózva csak egy hajszál választja el a kvantummechanika és az általános relativitáselmélet összefésülésétől. Einstein ózdkodott attól, hogy a teremtést lutrinak nevezze – ma a legzseniálisabb koponyának tartott Stephen Hawking viszont megkockáztatja, hogy a világegyetem létéhez fölösleges más erőt feltételezni, az csak a véletlen összjátéka.

Úgy fest a dolog, hogy – valamikor, valamiért – a nagy semmiből valami, abból meg spontán keltető lett, egy csíra csodája folytán az anyag megéledt. Ez a (homályos) kezdet. A bioszféra. Megsemmisülése viszont kalkulálható: az anyagi világ részeként törvényszerűen a végső rendezetlenség felé tart, és magába (egyetlen pontba) roskad. Elhamvad vagy kihűl. Ez a (biztos) vég.

Közötte semmi a valami?! Mert a világtörvények megfejtésére és életünk megélésére nekünk, halandóknak csak ez a nyúlfarknyi intermezzo adatott, amíg te meg én (és a mi Stephenünk is) elevenkedünk. Miközben bennünket, „véletlenkéket” tudás, értesülés (sőt: öröm és bánat, fájdalom és részvét), a korokon átívelő szellemi hagyomány segítségével a mindenséggel és benne nemcsak egymással, ismerős és ismeretlen kortársainkkal, de a rég halott Einsteinnel, Galilleivel is összefűz!

Egykorú magyarok néhányan, éppen ez okból osztják meg kérdésünkre ilyentájt, advent vége felé, szóban és írásban, már tizenöt éve, életük summázatát: hogy emlékezvén felmutassák pályájuk tanulságát. Értelmét az addigi különös, mégis mindenkivel egy vendégségüknek az időtlenségben (mulandóságban).

Mint a legújabb vallomások legelső olvasója lelkendezhetnék afőlött, amit erre vonatkozólag nekem ismerősebbek vagy nekem eddig ismeretlen hetvenesek írásaiban találtam. De ezúttal maradjunk mondjuk az itt meglepően szép számban felvonultatott jeles szobrocskák példájánál, akik életüket tették fel rá, hogy kezük nyomán „az ige testté váljék” a (tán tizenegy dimenziós?) téridőben – mint akár a teremtésben. Lám, az ő maradandóságért folytatott derekas viaskodásuk is milyen törekeny! A mi kései (kifogyó ritka földfémekre és a villanyáram örökmécsesére épülő) adathordozóink kényesebbek, a celluloidszalag, mágneslemez, virtuális memória tartóssága illékonyabb a kőnél – de a nagy kozmikus összeomlás ugyebár a gránitot sem fogja kímélni.

Van-e hát értelme szobrocskát faragni? És van-e értelme Isten után áhítózni a véges végtelenben? Mr. Hawking így teszi fel a kérdést. Hiszen nem elég, hogy porrá leszünk, de az egész mindenség lesz majdan, magától, egyetlen porszemmé. Az élet: semmiség a semmiségben.

Keltető tehát a világ? Vagy temető? Valamelyik valamelyiket mindig felülírja!

Muszáj kalkulálnunk valami titokzatos erővel, ami szobrásainkat is mozgatja... A lélekkel, a legkifinomultabb adathordozóval (valahol tán a tizenkettedik dimenzióban). Melyből sírásunk, nevetésünk fakad. Vigasz és üdvözülés. Mindaz, ami (Weöres szavával) talán mégsem csak egy számár szétszóródott rakomány az úrben.

Dogmák jönnek és mennek... „Eppur si muove!” – épp Galilei nyomán (Stephen Hawking napra pontosan háromszáz évvel halála napja után született), nagy írónk, Jókai nem világrengető ügy, csak nemzetünk nyelvét szívükön viselő vándorszínészek feje fölé font glóriát egy ilyen című regényével. Ennek jegyében köszöntünk mindenkiket – maroknyian –, azokat is, akiknek itt lenne a helyük, helyük lehetne itt, a leendő hetvenesek közt. Isten éltesse Önt is, Mr. Hawking!

Bognár Antal

NAPÚT

Irodalom, művészet,
környezet

XIII. évfolyam 10. szám

A Cédrus Művészeti Alapítvány megbízásából kiadja a Napkút Kiadó Kft. Megjelenik évente tízszer.

Főszerkesztő: **Szondi György** Szerkesztik: **Bába Szilvia** (művelődés), **Babics Imre** (vers),

Balázs Géza (nyelvművelés), **Bognár Antal** (évkönyv), **Borbély András** (próza), **Elek Szilvia** (zene),

Kovács Ildikó (szöveggyűjtés), **Prágai Tamás** (dokumentum), **Sebeők János** (környezet),

Szondi Bence (törtélel), **Vincze Ferenc** (műbírálat, főszerkesztő-helyettes), **Wehner Tibor** (művészet).

Szerkesztőségvezető: **Szondi Eszter**.

Napút-kör: **Csűrös Miklós, Doncsev Toso, Gráfik Imre, Hankiss Elemér, Dr. Koncz Gábor, Radnóti Zsuzsa, Rakovszky Zsuzsa, Szörényi László** (tiszteltetlelbeli konzulensek).

Alapította: **Masszi Péter**. Lapterv: **Gosztola Gábor**.

Szerkesztőség: 1014 Budapest, Szentháromság tér 6. mfisz. 29. • Telefon/fax: (1) 225-3474 • Mobil: (70) 617-8231

E-mail: napkut@gmail.com • Honlap: www.napkut.hu

A Cédrus Művészeti Alapítvány adószáma: 18110661-2-41

Nyomdai kivitelezés: Érdi Rózsa Nyomda. Terjeszti a Hírker Zrt. és az NH Zrt. ISSN: 1419-4082

Adamikné Jászó Anna nyelvész	113
Ardai Ildikó textilművész	74
Asszonyi Tamás szobrász- és éremművész	139
Bajzáné Szinyei Merse Anna művészettörténész	43
Benkő Attila költő	65
Béres Ilona színművész	100
Bodnár András vízilabdázó, sebészorvos	66
Bodza Klára dalénekes, énektanár	47
Bokor Pál újságíró	82
Czakó Gábor író, képzőművész, szerkesztő	146
Csörsz István író	96
Diénes Attila szobrászművész	152
Dobos Ildikó színművész	35
Dobos Marianne író, mérnök	147
Dobray György filmrendező	49
Dohnál Tibor képzőművész	171
Dvorszky Hedvig művészettörténész	18
Erdei Sándor üveg- és szobrászművész	14
Ernyey Béla színművész, énekes, író	100
Fabók Gyula festőművész	33
Ferdinánd Judit grafikusművész	98
Fülöp Attila operaénekes	108
Fülöp Sándor agrármérnök, fogathajtó	104
Gálvali György író, szerkesztő	75
Gereben Ferenc művelődésszociológus	93
Györfly Miklós irodalomtörténész, műfordító	16
Győri László költő	22
Gyurcsek Ferenc szobrász- és éremművész	167
Halász Judit színművész	153
Hammerl László sportlövő, edző	32
Harsányi Ádám kardiológus	129
Hoppál Mihály etnográfus	162
Hronszky Imre innovációkutató	62
Jahoda Maja belsőépítész, építész	127
Jánoskúti Márta jelmeztervező	64
Kaubek Péter szobrászművész	78
Kazinczy Gábor díszlettervező, grafikus	69
Kecskeméti Kálmán festőművész, fotós, szerkesztő	110
L. Kecskés András lantművész	51
Kerék Imre költő, műfordító, kritikus	106
Konczek József költő, író, újságíró	31
Kopp Mária orvos, pszichológus	7
Kósa László etnográfus, történész	116
Kőváry Katalin rendező	165
Kunkovács László fotóművész, néprajzkutató	57
Kustár Zsuzsa iparművész	154
Ladik Katalin költő, színművész, performer	160

Lagzi István történész	118
Lapis András szobrász- és éremművész	173
Manherz Károly nyelvész	80
Mihály Gábor szobrászművész	143
Miklóssy Endre építészmérnök, urbanista	55
Misley Pál műfordító, szerkesztő, diplomata.	36
Nádas Péter író	156
Nagy Előd festő- és éremművész	91
Németh Sándor színművész, rendező	38
Pajorin Klára irodalomtörténész	71
Pálfy Gusztáv szobrászművész	60
Pályi András író, dramaturg, műfordító	170
Péntek Imre költő, szerkesztő	41
Polgár Csaba György textil- és képzőművész.	52
Ráday Mihály művészettörténész, rendező-operatőr, szerkesztő-műsorvezető	102
Rátonyi József szobrászművész	175
B. Révész László film- és tévérendező	122
Rigó Béla író, szerkesztő	133
Schmitt Pál vívó, diplomata, politikus	86
Selmeczi Kovács Attila etnográfus	89
Serfőző Simon író, költő, szerkesztő	156
Stepanovic Predrag – Predrag Stepanović író, műfordító	10
Sumonyi Zoltán író, költő	27
Šwierkiewicz Róbert képregényes, festőművész	99
(Przetacznik) Szabolcs Péter – Propek szobrászművész.	150
Szakács Eszter színművész	9
Szegedi Erika színművész	45
Székelyhidi Attila festőművész	24
Széles Anna színművész	136
Szepesi Attila költő, író	73
Szijaártó István irodalomtörténész	3
Szilágyi Tibor színművész, rendező	138
Szöke István rendező.	125
Szuromi Pál művészeti író, kritikus	142
Tasnádi Edit turkológus, műfordító	168
Ujréti László színművész.	131
Vass István Zoltán újságíró	126
Vasy Géza irodalomtörténész	20
Veress Miklós költő, műfordító	5
Zombory László villamosmérnök.	83
Zöld Anikó festőművész.	29

Melléklet

Káva Téka - Napút-füzetek 60.

Nyírfás Pyrker Dezső: A csizma (Karácsonyi történet)

NAPÚT

Irodalom, művészet,
környezet

XIII. évfolyam 10. szám

**Nyolcvannyolc
jeles hetvenes**

**PÁLFY GUSZTÁV
EGYÜTT**

E számunk megjelenését és a hozzá kapcsolódó rendezvényt a Nemzeti Kulturális Alap Közművelődési Szakmai Kollégiuma egyedileg támogatja.